

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

18 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Vladimir Timofti,

Judecători – Anatolie Țurcan, Elena Cobzac, Nadejda Toma, Victor Boico

a judecat, fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 iunie 2018 și de către avocatul Țurcan Veaceslav în numele inculpatului Bețco Ilie prin care se solicită casarea sentinței Judecătorei Criuleni, sediul central din 16 martie 2018 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 iunie 2018, în cauza penală în privința lui

Bețco Ilie, născut la XXXXXX, originar și domiciliat în s. XXXXXX, r-nul XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 26.10.2017 – 16.03.2018;

Instanța de apel: 17.05.2018 – 19.06.2018;

Instanța de recurs: 20.08.2018 – 18.12.2018.

Asupra recursurilor ordinare declarate, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătorei Criuleni, sediul central, din 16 martie 2018, Bețco Ilie a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.art.175 și 172 alin.(3) lit.

a) Cod penal și a fost condamnat după cum urmează:

- în baza art.175 Cod penal, la 4 ani închisoare cu executarea în penitenciar de tip închis;

- în baza art.172 alin.(3) lit. a) Cod penal, la 12 ani închisoare cu executarea în penitenciar de tip închis;

În conformitate cu prevederile art.84 alin.(1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, definitiv i s-a stabilit pedeapsa 14 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip închis.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat în fapt că, Bețco Ilie, la 31 martie 2017, în intervalul orelor 18³⁰ - 20⁰⁰, aflându-se în cimitirul din s. XXXXX, r-nul XXXXX, având scopul satisfacerii poftei sexuale în formă perversă, cu minorul XXXXXX, a.n.XXX, despre care știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 16 ani, sub pretextul că mama acestuia se află la cimitir, l-a determinat pe ultimul să meargă în cimitir, unde în vederea determinării acestuia să participe la acțiuni sexuale în formă perversă, l-a obligat să privească material cu caracter pornografic pus la dispoziție prin intermediul site-urilor specializate, accesate de pe telefonul său mobil „Lenovo 2010”, cartela SIM

060718150, și a purtat discuții cu caracter obscen referitor la acțiuni sexuale în formă perversă și l-a atins indecent la zonele intime după ce i-a dat minorului XXXXX pantalonii în jos și l-a pus la el pe genunchi.

Tot, el 31 martie 2017, în intervalul orelor 18:30 - 20:00, aflându-se în s. XXXXX, r-nul XXXXX, având scopul satisfacerii poftelor sexuale în formă perversă, cu minorul XXXXX, a.n.XXXX, despre care știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 14 ani, sub pretextul că mama acestuia se află la cimitir, l-a determinat pe ultimul să meargă în cimitir, unde aplicând în privința acestuia constrângerea fizică și profitând de imposibilitatea lui de a se apăra și de a-și exprima voința, și-a satisfăcut pofta sexuală în formă perversă.

3. Împotriva sentinței a declarat apel acuzatorul de stat, care a solicitat casarea sentinței în partea stabilirii pedepsei și în partea ce tine de respingerea încasării cheltuielilor judiciare cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care: lui I. Bețco recunoscut vinovat în baza art.175 Cod penal a-i stabili pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 5 ani, iar în baza art.172 alin.(3), lit. a) Cod penal a-i stabili pedeapsa 15 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip închis. Conform art.84 Cod penal prin cumul parțial al pedepselor, definitiv ai stabili lui I. Bețco, o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 18 ani, cu executarea în penitenciar de tip închis. Încasarea de la I. Bețco în beneficiul statului cheltuielilor judiciare în sumă de 3 793 lei

În motivarea cererii depuse, apelantul a invocat următoarele:

- reieșind din circumstanțele comiterii infracțiunii de către I. Bețco, a repercusiunilor acesteia asupra părții vătămate minore XXXXX, ținând cont de personalitatea inculpatului, consideră că la stabilirea pedepsei instanța nu a ținut cont de gravitatea și de urmările infracțiunii săvârșite de către acesta precum și de prevederile art.61 Cod penal;

- instanța de judecată a respins ilegal demersul procurorului privind încasarea din contul inculpatului a cheltuielilor de judecată ce au fost suportate pentru efectuarea expertizelor judiciare. Potrivit materialelor prezentate, statul în persoana IP Criuleni a suportat cheltuieli achitând plata pentru expertiza efectuată la moment ce organul de urmărire penală a dispus expertizele necesare în vederea dispunerii unei soluții obiective la caz suportând cheltuieli în sumă de 3 793 lei, sumă care urma a fi încasată de la inculpat.

3.1 Sentința a fost atacată cu apeluri de către inculpat, care a solicitat casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri de achitare.

În argumentarea soluției solicitate s-au invocat următoarele motive:

- probele prezentate de partea acuzării nu dovedesc cu certitudine vinovăția sa în comiterea infracțiunii incriminate;

- concluziile raportului de expertiză fizică-chimică nu pot fi puse la baza condamnării din motivul că, în momentul când a fost reținut, hainele ce-i aparțineau, au fost plasate într-o sacoșă cu hainele părții vătămate minore;

- în actul de învinuire este indicat că a săvârșit fapta între orele 18:30 până la 20:00, iar în acest interval de timp a fost îmbrăcat în uniforma de carabinier, fapt confirmat prin declarațiile martorilor;

- în dimineața zilei de 1 aprilie 2017, ora 09:30 la domiciliul său a venit mama părții vătămate minore care a solicitat 1 000 lei și doi saci de făină și, fiind refuzată, a sesizat organul de poliție, motiv pentru care a fost reținut;

- la aplicarea pedepsei, prima instanță nu a luat în considerare că, la săvârșirea infracțiunii, el nu avea împlinită vârsta de 21 de ani;

- în cadrul procesului penal nu a fost audiați martorii principali - XXXXXX și XXXXX, precum și nu s-au luat în considerare declarațiile date de martorii A. Bețco, R.

Ceban și N. Scutelnic;

- în declarațiile părții vătămate minore și a reprezentantului legal al acestuia există divergențe majore. Martorii minori au fost audiați fără de a fi asistați de psihologi.

3.2 Împotriva sentinței au declarat apel și avocații V. Țurcan și G. Anușca, în numele inculpatului, care au solicitat casarea integrală a acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri de achitare deoarece nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

În motivarea cererii depuse, apelanții au invocat următoarele:

- în cadrul cercetării judecătorești s-a demonstrat că I. Bețco s-a aflat pe tot parcursul zilei de 31 martie 2017, la orele 15:30 până la orele 21:00, în compania prietenilor și a familiei sale. Acest fapt a fost confirmat prin declarațiile concordante ale martorilor audiați A. Bețco, S. Nichiforiuc, R. Ceban și V. Bețco, iar prima instanță nu a făcut nici o referire la declarațiile martorului apărării V. Bețco, care a fost audiată în cadrul cercetării judecătorești. Astfel, urmează a fi accentuat faptul că, contrar celor indicate în sentința, declarațiile martorilor apărării și a inculpatului nu sunt contrazise de circumstanțele comunicate de către martorii minori XXXXX și XXXXX, care au făcut declarații cu privire la o singură circumstanță și anume faptul că l-au observat pe XXXX venind cu trotineta din regiunea cimitirului, iar în urma acestuia venea I. Bețco. Or, în cadrul cercetării judecătorești s-a stabilit că domiciliul lui I. Bețco se află în regiunea cimitirului. Respectiv, urmează a fi reținut faptul că XXXXX și XXXXX nu au putut confirma cu certitudine dacă I. Bețco venea din regiunea cimitirului sau dinspre casa lui și se îndrepta spre bar.

- prima instanță urma să ia în calcul și faptul că Ilie Bețco în drumul său dinspre casă spre bar putea să-i întâlnească pe XXXXX și XXXXX. Casa lui Ilie Bețco, grădinița, cimitirul, barul fiind dispuse pe aceeași axă de deplasare;

- faptul că Ilie Bețco a consultat site-uri cu conținut pornografic nu a fost negat de către acesta. În continuare, analiza probelor efectuată de prima instanță este una nemotivată prin prisma faptului că martorii apărării, în condiții identice martorilor acuzării, au oferit declarații despre circumstanțe pe care le cunosc nemijlocit și fiind informați despre răspunderea penală pe care o poartă pentru declarații false, martorii N. Bordan, A. Bețco, N. Scutelnic, R. Ceban și V. Bețco confirmând versiunea comunicată de către I. Bețco. Concluzia că aceste declarații sunt neveridice, este arbitrară;

- instanța de judecată în mod nemotivat a considerat vinovăția lui Ilie Bețco probată prin cumulul de probe cercetate, or, nivelul probatoriului al acuzării pe această cauză este unul extrem de dubios, nefiind înlăturate toate presupunerile;

- veridicitatea declarațiilor părții vătămate XXXXX, nu a fost verificată în modul corespunzător de către instanța de judecată;

- admisibilitatea și valoarea probantă a raportului de expertiză fizică-chimică nr.34/12/1-R-2351 din 25 aprilie 2017 nu a fost evaluată corespunzător de către instanța de judecată. Conform acestui Raport (f. d. 69-73, vol. I) se indică faptul că printre fibrele străine depistate pe trainingul ridicat de la Bețco Ilie, sunt fibre asemănătoare celor ridicate de pe hanoracul ridicat de la XXXXX, iar pe hanorac s-au găsit 3 fibre de bumbac și 5 fibre de culoare albastră asemănătoare celor din care sunt confecționați blugii lui Bețco Ilie. Concluziile acestui Raport de expertiză, nu pot fi puse la baza sentinței de condamnare, întrucât a fost motivat în cadrul cercetării judecătorești inadmisibilitatea lui ca probă în procesul penal, în conformitate cu art.94 alin.(1) Cod de procedură penală. Astfel, prin cererea apărării din 04 ianuarie 2018 s-a arătat că obiectul expertizei l-au constituit o pereche de pantaloni tip - sport și un pulover cu glugă ridicate de la XXXXX, prin procesul-verbal de ridicare al corpurilor delictive, la 01 aprilie 2017, orele 15:10-15:25, înainte de a fi adoptată

ordonanța privind pornirea urmăririi penale la 01 aprilie 2017 ora 17:25;

- efectuarea altor acțiuni procesuale, cu excepția celor enumerate mai sus, până la începerea urmăririi penale nu se admite, sub riscul excluderii probelor în baza art.94 alin.(1) pct.8) Cod de procedură penală;

- prin urmare, nulitatea actului procedural efectuat înainte de a fi pornită urmărirea penală atrage inadmisibilitatea datelor obținute în urma acestuia, și anume: procesul - verbal de examinare a obiectului din 25 august 2017 (f.d.53), ordonanța de recunoaștere a corpurilor delictive la cauza penală (f.d.54); raportul de expertiză fizică-chimică nr.34/12/1 -R-2351 din 25 aprilie 2017 (f.d.69-73);

- fapta descrisă de către XXXXX nu poate fi calificată conform art.172 alin.(3) Cod penal, iar calificarea acțiunilor pe care le invocă acesta nu depășesc încadrarea prevăzută de art.175 Cod penal. Aceste concluzii ale instanței de judecată sunt arbitrare, din probele administrate nu rezultă existența laturii obiective a infracțiunii de homosexualitate săvârșită prin constrângere asupra unui minor.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 iunie 2018, apelurile declarate au fost respinse, ca nefondate.

5. În argumentarea soluției adoptate, referindu-și la *motivele invocate de către inculpat și avocați*, instanța de apel a menționat că:

Referitor la argumentele precum că actele de urmărire penală au fost efectuate cu încălcarea normelor de procedură penală.

Instanța de apel a menționat că urmărirea penală s-a desfășurat cu respectarea procedurii prevăzute de lege și, respectiv, nu s-au constatat încălcări care să atragă nulitatea actelor procedurale efectuate, prin prisma art.251 Cod de procedură penală.

Totodată, s-a menționat că ordonanța de învinuire a fost întocmită în conformitate cu prevederile art.281 Cod de procedură penală, fiind înaintată învinuirea în conformitate cu prevederile art.282 Cod de procedură penală, iar rechizitoriul a fost întocmit în conformitate cu prevederile art.296 Cod de procedură penală.

Instanța de apel a remarcat, că în procesul verbal de informare despre terminarea urmăririi penale din 14 septembrie 2017 (f.d.188 vol. I) și de prezentare materialelor urmăririi penale din 14 septembrie 2017 (f.d.189 vol. I) nu au fost înaintate cereri sau obiecții asupra actelor procesuale.

Totodată, instanța de apel a constatat că, conform prevederilor art.251 alin.(4) Cod de procedură penală, încălcarea oricărei altei prevederi legale decât cele prevăzute în alin.(2) atrage nulitatea actului dacă a fost invocată în cursul efectuării acțiunii - când partea este prezentă, sau la terminarea urmăririi penale - când partea i-a cunosțință de materialele dosarului, sau în ședința de judecată când partea a fost absentă la efectuarea acțiunii procesuale, sau în cazul în care proba este prezentată nemijlocit în cadrul cercetării judecătorești.

Astfel s-a constatat că la terminarea urmăririi penale, când învinuitul I. Bețco a luat cunosțință de materialele dosarului în prezența apărătorului, n-au fost invocate motive privind nulitatea actelor procedurale efectuate pe parcursul urmăririi penale, ceea ce prezumă că au fost de acord cu legalitatea acestor acte procedurale.

Totodată, instanța de apel a menționat că potrivit art.66 alin.(2) pct.27) Cod de procedură penală, învinuitul Bețco Ilie a avut dreptul să conteste acțiunile și hotărârile organului de urmărire penală, în modul prevăzut de art.313 Cod de procedură penală, însă, după cum rezultă din materialul cauzei, acest drept n-a fost exercitat și în conformitate cu prevederile art.230 alin.(2) Cod de procedură penală în cazul în care pentru exercitarea unui

drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual.

Motivele invocate de inculpat și avocați, precum că probele puse la baza condamnării sunt inadmisibile, au fost respinse ca fondate.

Instanța de apel a reținut că potrivit procesului-verbal de comunicare a raportului de expertiză din 06 mai 2017, învinutului Bețco Ilie i-a fost prezentat raportul de expertiză fizică-chimică nr.34/12/1-R-2351 din 25 aprilie 2017, fiindu-i explicat dreptul la recuzare a expertului, să dea explicații, să facă obiecții, să ceară a se pune expertului întrebări suplimentare, să ceară efectuarea expertizei repetate ori o contraexpertiză însă, Bețco Ilie a fost de acord cu concluzia expertizei nominalizate fără de a indica careva obiecții sau cereri asupra acestuia (f.d.79 vol. I).

Instanța de apel a stipulat că probele prezentate în sprijinul învinuirii și, respectiv, puse la baza condamnării inculpatului: procesul verbal de examinare a obiectului din 25 august 2017 (f.d.53 vol. I), ordonanța de recunoaștere a corpurilor delictive la cauza penală (f.d.54 vol. I), raportul de expertiză fizică-chimică nr.34/12/1-R-2351 din 25 aprilie 2017 (f.d.69-73 vol. I), raportul de expertiză judiciară nr.209 din 03 august 2017 (f.d.144-148 vol. I), procesul – verbal de examinare a telefonului mobil din 02 iunie 2017 (f.d.132 vol. I) – au fost administrate în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală și nu există temei de declarare a nulității acestora.

Motivele invocate de inculpat și avocați, ce vizează pedeapsa penală, la fel, au fost respinse ca nefondate, deoarece în speță nu s-au constatat temeiuri pentru aplicarea unei pedepse mai blânde decât cea prevăzută de lege sau de condamnare cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare, astfel încât nu au fost întrunite condițiile legale pentru aplicarea față de inculpat a prevederilor art.art.79 și 90¹ Cod penal.

În continuare instanța de apel a respins ca fiind nefondate *motivele invocate în apelul procurorului, ce au vizat pedeapsa aplicată inculpatului sub aspectul blândeții acesteia și a reținut* că la soluționarea chestiunii cu privire la pedeapsa stabilită inculpatului, prima instanță a acordat deplină eficiență prevederilor art.art.7, 61, 75 și 84 Cod penal, acesta fiind stabilită în limitele prevăzute de lege.

În această ordine de idei, instanța de apel a constatat că în sentință se cuprind datele privind persoana inculpatului, gravitatea infracțiunilor săvârșite și circumstanțele care influențează asupra pedepsei, acestea fiind luate în considerație la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, pedeapsă care a fost considerată ca fiind legală și proporțională în raport cu gravitatea faptelor și consecințelor survenite.

Colegiul penal a respins ca fiind nefondate argumentele procurorului ce vizează încasarea din contul inculpatului în beneficiul statului a sumei de 3 793 lei, cu titlu de cheltuieli judiciare, și a indicat că aceste cheltuieli au reprezentat plata pentru efectuarea rapoartelor de expertiză judiciară nr.158 din 03 aprilie 2017, nr.34/12/1-R-2351 din 25 aprilie 2017, nr.165 din 18 iulie 2017 și nr.209 din 03 august 2017 (f.d.60- 61, 137-140, 144-147 vol. I).

Instanța de apel a constatat că conform prevederilor art.143 alin.(1) pct.2) Cod de procedură penală expertiza s-a dispus și s-a efectuat, în mod obligatoriu, iar conform prevederilor art.art.229 alin.(1), 227 Cod de procedură penală, cheltuielile judiciare sunt suportate de condamnat sau sunt trecute în contul statului.

În aceeași ordine de idei, instanța de apel a reținut faptul că prin prisma normelor de drept enunțate, în cazul în care s-a efectuat expertiza judiciară, plata respectivă se face de ordonatorul acestei expertize din bugetul alocat, iar în speță ordonatorul expertizei a fost

organul de urmărire penală.

Prin urmare, Colegiul penal a constatat că prima instanță corect a soluționat chestiunea cu privire la cheltuielile judiciare legate de efectuarea rapoartelor de expertiză judiciară.

6. Împotriva deciziei instanței de apel, a declarat recurs ordinar procurorul care solicită casarea parțială a acesteia în partea ce ține de neîncasarea cheltuielilor judiciare, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, invocând temeiul de drept prevăzut de art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală și anume că, decizia atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

În motivarea recursului a invocat că, nu este de acord cu soluția instanței de apel prin care a fost respinsă cererea privind încasarea de la inculpat a sumei de 3 793 lei cu titlu de cheltuieli judiciare, considerând-o neîntemeiată, deoarece ținând cont de prevederile art.art.227 - 229 Cod de procedură penală, încasarea sumei nominalizate urma a fi pusă în sarcina inculpatului, iar instanța de apel, contrar prevederilor art.art.385 alin.(1) pct.14), 397 pct.5) Cod de procedură penală, nu a dispus acest fapt.

La soluționarea acestei chestiuni instanța de apel nu a ținut cont de modificările operate la legea procesual penală din data de 22.12.2017, în vigoare din 09.02.2017, prin care a fost abrogat alin.(2) al art.143 Cod de procedură penală, care prevedea că plata expertizelor judiciare efectuate în cadrul urmăririi penale se fac din contul mijloacelor bugetului de stat.

6.1 Nefiind de acord cu hotărârile judecătorești pronunțate în speță, cu recurs ordinar le-a contestat avocatul Țurcan Veaceslav în numele inculpatului, care invocând temeiul de drept prevăzut la art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, solicită, casarea acesteia cu pronunțarea unei noi hotărâri de achitare pe motiv că fapta infracțiunii nu a fost demonstrată.

În argumentarea recursului s-au invocat următoarele:

-decizia instanței de apel este motivată insuficient și superficial, iar recurentul are în mod evident sentimentul că poziția exprimată în instanță nu a fost auzită, circumstanțele esențiale ale cauzei nu au fost determinate cu claritate, iar procedurile urmate în fața instanțelor inferioare au fost inechitabile și contrare prevederilor art.6 CEDO;

-instanța de apel urma să examineze în mod corespunzător probatoriul părții apărării (declarațiile martorilor A. Bețco , N. Scutelnic, R. Ceban, V. Bețco, N. Bordian), întrucât valoarea acestor declarații este cu atât mai importantă, cu cât martorii acuzării XXXXX și XXXXX sunt doi minori, care au putut indica doar la faptul că l-au întâlnit pe I. Bețco și acesta se îndrepta din direcția cimitirului, fiind urmat de partea vătămată, or, în cadrul cercetării judecătorești s-a constatat că inculpatul locuiește în zona cimitirului și acesta într-adevăr se îndrepta dinspre casă spre bar;

- declarațiile martorului XXXXX sunt divergente, la urmărirea penală acesta a declarat că XXXXX nu i-a declarat că s-ar fi văzut cu I. Bețco, iar în instanța de judecată a relatat că A. Tiholaz i-a povestit cele întâmplate;

- în speță nu au fost înlăturate o serie de dubii în raport cu veridicitatea declarațiilor părții vătămate minore, iar instanțele nu au permis audierea repetată în cadrul cercetării judecătorești pentru a înlătura neclaritățile apărute, fapt care constituie o problemă în sensul art.6 CEDO;

- instanțele au respins în mod nejustificat demersul apărării referitor la audierea suplimentară a părții vătămate minore în condițiile art.110¹ Cod de procedură penală, în cadrul cercetării judecătorești, deși existau o serie de neclarități în raport cu circumstanțele comunicate despre aceasta;

- instanța de apel a respins eronat argumentele apărării referitor la inadmisibilitatea

raportului de expertiză fizică-chimică nr.34/12/1-R-2351 din 25.04.2017 pe motiv că corpurile delictive au fost ridicate de la partea vătămată înainte de a fi adoptată ordonanța de începere a urmăririi penale, or apărarea poate să-și exercite dreptul de a invoca inadmisibilitatea unor probe în cadrul cercetării judecătorești în conformitate cu prevederile art.94 Cod de procedură penală;

-faptei incriminate inculpatului i s-a dat, o încadrare juridică greșită conform art.172 alin.(3) Cod penal, deoarece partea vătămată nu a fost obligat să întrețină un act sexual homosexual, XXXXX indică clar că I. Bețco nu a întreprins nici o acțiune violentă asupra sa, iar faptul că a atins organul genital cu cavitatea bucală nu poate fi echivalat cu întreținerea unui raport sexual homosexual;

-fapta infracțională descrisă de partea vătămată a fost arbitrar exagerată și aceste acțiuni ale lui I. Bețco nu pot fi încadrate în acțiuni violente în sensul art.172 alin.(3) Cod penal, dar pot fi calificate maximum în baza art.175 Cod penal;

- chiar și în cazul în care instanța a ajuns la concluzia că evenimentele descrise de partea vătămată au avut loc, aceste acțiuni urmau a fi calificate ca acțiuni perverse care constau în exhibare și atingeri indecente, or, în speță nu poate fi dedus faptul că între inculpat și partea vătămată ar fi avut loc un raport sexual;

-instanțele de fond ajungând la concluzia privind vinovăția lui I. Bețco în comiterea infracțiunilor incriminate, la stabilirea pedepsei nu a ținut cont de prevederile art.70 alin.(3¹) Cod penal și de faptul că I. Bețco la momentul faptei nu avea împlinită vârsta de 21 de ani.

7. Judecând recursurile ordinare în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către acuzatorul de stat, urmează a fi respins ca inadmisibil, iar cel declarat de avocatul Țurcan Veaceslav în numele inculpatului, admis, din următoarele considerente:

Cu referire la recursul ordinar declarat de acuzatorul de stat

Conform art.424 Cod de procedură penală, instanța de recurs judecă recursul numai cu privire la persoana la care se referă declarația de recurs în raport cu calitatea pe care aceasta o are în proces și numai în limitele temeiurilor prevăzute în art.427 Cod de procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără însă a i se agrava situația condamnaților.

Drept temei pentru declararea recursului ordinar, procurorul a invocat prevederile art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, din care rezultă că hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, solicitând casarea hotărârii contestate în latura penală, în partea stabilirii pedepsei și în partea cheltuielilor judiciare cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

Analizând decizia recurată în raport cu criticele invocate, Colegiul penal constată că instanța de apel a motivat concluzia de respingere a cerințelor acuzatorului de stat în partea ce ține de încasarea de la inculpat în beneficiul statului a cheltuielilor judiciare în sumă de 3 793 lei, fiind argumentată riguros și clar soluția în decizie (f.d.81-83 vol. III).

Prin urmare, se reține că, autorul, invocând prevederile art.227 și 229 alin.(1) Cod de procedură penală, solicită încasarea cheltuielilor suportate pentru efectuarea expertizelor judiciare, motivând că legea prevede ca inculpatul să suporte cheltuielile judiciare.

La cele invocate, instanța menționează, că aceste argumente ale recurentului sunt neîntemeiate, deoarece dispozițiile art.143 alin.(1) Cod de procedură penală, prevăd că expertiza se dispune și se efectuează în mod obligatoriu pentru constatarea circumstanțelor enumerate în aliniatul nominalizat, inclusiv și în cazul când prin alte probe nu poate fi stabilit adevărul în cauză.

Drept urmare celor nominalizate, se indică faptul că, în cazurile când expertiza a fost dispusă de către organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată la solicitarea acuzatorului de stat, plățile necesare pentru efectuarea expertizei vor fi achitate din contul mijloacelor bănești a bugetului de stat.

Totodată, instanța remarcă că prin Legea nr.316 pentru modificarea și completarea unor acte legislative din 22.12.2017, în vigoare din 09.02.2018, alin.(2) al art.143 Cod de procedură penală a fost abrogat, însă aceasta nu are nici o aplicabilitate în speța dată, deoarece expertizele judiciare efectuate la caz, au avut loc până la intrarea în vigoare a modificărilor menționate.

Astfel, Colegiul penal consideră că instanța de apel în mod just și echitabil a stabilit că cheltuielile judiciare solicitate de acuzatorul de stat în sumă de 3 793 lei, pentru efectuarea expertizelor judiciare nr.158 din 03.04.2017, nr.165 din 18.07.2017, nr.209 din 03.08.2017 și expertizei chimice nr.34/12/1-R-2351 din 24.04.2017, dispuse în vederea stabilirii existenței la partea vătămată a leziunilor corporale, stabilirea dacă pe hainele victimei sunt fibre străine care după proprietățile chimice sunt asemănătoare cu cele de pe obiectele de haine ridicate de la I. Bețco și în vederea stabilirii dacă inculpatul nu suferă de careva boală psihică și dacă partea vătămată minoră a avut posibilitate de a percepe caracterul și importanța acțiunilor întreprinse asupra sa, sunt cheltuieli efectuate în cadrul urmăririi penale întru acumularea probatoriului necesar și că acestea sunt trecute în contul statului. Aceste acțiuni țin de activitatea organului de urmărire penală, care are un rol activ în procesul de depistare a diferitor circumstanțe care dovedesc infracțiunea și identifică făptuitorul, pentru aducerea învinuirii de stat. Trecerea cheltuielilor judiciare în procesul penal în contul statului își are temeiul în necesitatea desfășurării procesului penal din oficiu, pentru ca nici un infractor să nu rămână nepedepsit.

Mai mult, trecerea cheltuielilor de judecată în sarcina statului, în speță, este justificată și prin prisma prevederilor art.75 alin.(3) din Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr.68 din 14.04.2016, potrivit căroră, în cauzele penale, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sunt suportate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul alocat. După cum s-a constatat anterior, la dispunerea efectuării expertizei judiciare în cauză, în calitate de ordonator, figurează organul de urmărire penală. Potrivit art.229 alin.(1) Cod de procedură penală, sânt suportate de condamnat sau sânt trecute în contul statului, însă procurorul nu a adus argumente temeinice în susținerea afirmațiilor din recursul său – că decizia instanței de apel ar cădea sub incidența art.427 alin.(1) pct.(6) Cod de procedură penală.

**Cu referire la recursul ordinar declarat de avocatul Turcan Veaceslav
în numele inculpatului**

Conform prevederilor art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor stipulate expres de art.427 Cod de procedură penală, care în mod obligatoriu trebuie să fie invocate de recurent. Or, art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că hotărârile instanței de apel pot fi atacate cu recurs ordinar pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel la judecarea cauzei.

La caz, se reține că, deși recurentul contestă decizia instanței de apel, indicând doar temeiul prevăzut de art.427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, din conținutul recursului rezultă însă că acesta nu este de acord atât cu concluzia privind vinovăția inculpatului, cât și cu încadrarea juridică a acțiunilor acestuia în baza art.172 alin. (3) lit. a) Cod penal - temeiuri prevăzute la art.427 alin.(1) pct.8), 12) Cod de procedură penală.

Verificând legalitatea hotărârii atacate sub aceste aspecte, Colegiul penal reține că temeiurile și motivele invocate de recurent în partea ce ține de constatarea vinovăției inculpatului I. Bețco și calificării acțiunilor infracționale comise de acesta, nu s-au confirmat în urma cercetării materialelor cauzei, argumentând în acest context următoarele.

Referitor la temeiul de recurs invocat de recurent, prevăzut de art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, Colegiul penal constată că acesta nu și-a găsit confirmarea în urma cercetării materialelor cauzei, nefiind identificate careva circumstanțe care ar justifica incidența temeiului menționat, dat fiind faptul că, instanța de apel, la judecarea apelurilor și adoptarea deciziei a respectat prevederile art.art.414 alin.(1), (5), 417 alin.(1) pct.8) Cod de procedură penală. Instanța s-a expus detaliat și argumentat asupra motivelor relevante invocate în apelurile declarate, fiind reflectate clar concluziile pe care se întemeiază soluția instanței de apel, pe cumulul de probe, cercetate, verificate și apreciate just de ambele instanțe ierarhic inferioare - prin prisma prevederilor art.101 Cod de procedură penală, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, fără a manifesta o atitudine selectivă față de probele administrate în prezenta cauză. Circumstanțele enunțate denotă că, instanțele de judecată nu au admis vreo eroare de fapt sau de drept ce ar afecta legalitatea hotărârilor adoptate, fapt ce determină lipsa unor temeiuri justificative de a interveni în decizia instanței de apel sub acest aspect.

Vis-a-vis de argumentele recurentului prin care acesta își manifestă dezacordul cu aprecierea probelor de către instanța de apel, și anume neaprecierea la justa valoare a declarațiilor martorilor apărării A. Bețco, N. Scutelnic, R. Ceban, V. Bețco și N. Bordian, Colegiul penal reține că acestea nu pot fi acceptate, din considerentul alegerii invocate nu constituie temeiuri de recurs, reprezentând doar opinia subiectivă a recurentului care consideră că probele prezentate de acuzare nu confirmă învinuirea adusă inculpatului, or, conform prevederilor art.427 alin.(1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept esențiale comise de prima instanță și de instanța de apel. Astfel, instanța de recurs ordinar menționează că nu poate da o nouă apreciere probelor administrate în prezenta cauză, ce este de competența exclusivă a instanțelor de fond, iar instanța de recurs ca instanță ierarhic superioară, examinează cauza doar sub aspectul prezentei erorilor de drept comise de prima instanță și cea de apel la judecarea cauzei, ce în speță nu au fost identificate.

Mai mult, din conținutul recursului ordinar declarat, rezultă că recurentul face o proprie apreciere a probelor în temeiul cărora instanțele de fond și de apel și-au întemeiat soluția, argumentând astfel propria versiune privind circumstanțele cauzei, invocând că nu este demonstrată vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunilor incriminate, iar instanța de recurs ordinar la acest capitol atestă că nu poate fi acceptată această versiune, care contravine constatărilor corecte a instanțelor de fond, concluzii ce sunt întemeiate just pe cumulul de probe descris, verificat și apreciat în hotărârile adoptate prin prisma prevederilor art.101 Cod de procedură penală.

Criticile recurentului că au fost admise ca probe raportul de expertiză fizică-chimică nr. 34/12/1-R-2351 din 25.04.2017, pe motiv că corpurile delictive au fost ridicate de la partea

vătămată înainte de a fi adoptată ordonanța de începere a urmăririi penale Colegiul penal le consideră că nu sunt întemeiate.

În argumentarea acestei concluzii instanța de recurs relevă că din conținutul art. 279 alin. (1) Cod de procedură penală rezultă că, „Acțiunile procesuale se efectuează în strictă conformitate cu prevederile prezentului cod și **numai după înregistrarea sesizării cu privire la infracțiune**. Acțiunile de urmărire penală pentru efectuarea cărora este necesară autorizarea judecătorului de instrucție, precum și măsurile procesuale de constrângere sunt pasibile de realizare doar după pornirea urmăririi penale, dacă legea nu prevede altfel.”

Prin urmare din conținutul normei sus citate rezultă că acțiunile de urmărire penală pentru care este necesară autorizația judecătorului de instrucție nu pot fi efectuate până la adoptarea ordonanței de începere a urmăririi penale, iar alte acțiuni de urmărire penală pentru care nu este necesară autorizația judecătorului de instrucție pot fi efectuate până la adoptarea ordonanței de începere a urmăririi penale, dar nu înainte de a fi înregistrată sesizarea cu privire la infracțiune. *În speță de către organul de urmărire penală aceste condiții au fost respectate.*

Cât privește alegațiile apărării referitor la faptul că instanțele au respins în mod nejustificat demersul apărării privind audierea suplimentară a părții vătămate minore în condițiile art.110¹ Cod de procedură penală, în cadrul cercetării judecătorești Colegiul reține, că din materialele cauzei rezultă că la ședința de judecată din 03.01.2018 (f.d.57, vol. II), avocatul G. Anușca a înaintat o cerere de a fi audiată repetat în instanță partea vătămată minoră, pe motiv că apărarea nu a adresat propriile sale întrebări la momentul audierii victimei în condiții speciale, însă instanța după vizionarea înregistrărilor cu audierea părții vătămate, ținând cont de opinia părților, just a respins cererea înaintată de avocat.

În argumentarea acestei concluzii Colegiul reține că prevederile art. 369 alin.(1) Cod de procedură penală stipulează că, audierea părții vătămate se efectuează în conformitate cu dispozițiile ce se referă la audierea martorilor, care se aplică în mod corespunzător.

În conformitate cu art.371 alin.(1)¹Cod de procedură penală, în cazul în care martorul minor a dat declarații potrivit prevederilor art.110¹ Cod de procedură penală, citirea acestor declarații și reproducerea înregistrării audio/video a acestora în sala de judecată vor înlocui audierea personală a minorului, pentru a reduce o posibilă traulare a acestuia. Audierea repetată a minorului trebuie evitată în măsura în care acest lucru este posibil.

Sub acest aspect, instanța de judecată corect a dispus vizionarea discului cu înregistrarea procesului de audiere a părții vătămate minore în condiții speciale și a respins demersul privind audierea suplimentară, or la efectuarea acestei acțiuni procesuale inculpatul a participat și a fost asistat de apărătorul L. Gratila, (care a acordat asistență juridică în bază de contract) și aceștia au dispus de dreptul de adresa întrebări în conformitate cu prevederile art.110¹ alin.(3) Cod de procedură penală.

La acest capitol Colegiul penal lărgit mai remarcă că partea vătămată XXXXX, despre acțiunile inculpatului a comunicat consecvent atât mamei sale, cât și experților în cadrul petrecerii expertizei, precum și la audierea sa în condiții speciale, prevăzute de art.110¹ Cod de procedură penală, care a avut loc pentru a reduce victimizarea secundară a acesteia pe durata urmăririi penale și judecării cauzei. Această ultimă procedură fiind implementată ca un mecanism eficient de protecție a minorului.

În continuare Colegiul lărgit atestă că, afirmațiile recurentului precum că inculpatul nu a comis faptele incriminate, nu pot fi admise. Din analiza sentinței primei instanțe și a deciziei instanței de apel rezultă, că ambele instanțe au constatat just, în temeiul probelor administrate la urmărirea penală, cercetate de prima instanță, și verificate de instanța de apel,

apreciate prin prisma art.101 Cod de procedură penală, (probă decisivă fiind declarațiile părții vătămate minore ce a confirmat că a fost supus acțiunilor cu caracter sexual din partea inculpatului, iar ambele instanțe just au reținut că aceste declarații se confirmă în ansamblu prin coroborare cu celelalte probe, și anume declarațiile martorilor XXXXX , XXXXX și XXXXX, procesul verbal de examinare din 29.05.2017 prin care a fost examinată informația extrasă din telefonul mobil ce aparține lui I. Bețco, raportul de expertiză fizică-chimică nr.34/12/1-R-2351 din 25.04.2017), că în acțiunile inculpatului I. Bețco sunt prezente toate elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute de art.art.175 și 172 alin.(3) lit. a) Cod penal, concluzionând corect că în speță a fost demonstrată vinovăția acestuia în comiterea infracțiunilor incriminate, expunându-se simultan asupra argumentelor și chestiunilor esențiale invocate de partea apărării în acest aspect.

Referitor la argumentul apărării, prin care se indică că faptei incriminate inculpatului i s-a dat o încadrare juridică greșită conform art.172 alin.(3) Cod penal, deoarece partea vătămată nu a fost obligat să întrețină un act sexual homosexual, Colegiul penal lărgit îl respinge și menționează că homosexualitatea reprezintă actul sexual în diferite forme dintre persoane care au aceeași apartenență sexuală.

Alegațiile avocatului prin care se indică că din depozițiile lui XXXXX rezultă că I. Bețco nu a întreprins nici o acțiune violentă asupra sa, iar faptul că a atins organul genital cu cavitatea bucală nu poate fi echivalat cu întreținerea unui raport sexual homosexual, instanța de recurs le respinge ca neîntemeiate. Potrivit doctrinei penale și practicii judiciare constante rezultă că *infracțiunea prevăzută de art.172 Cod penal se consideră consumată odată cu începerea realizării actului sexual al făptuitorului cu victima, indiferent de consecințe*. Referitor la neîntreprinderea acțiunilor violente din partea lui I. Bețco asupra părții vătămate Colegiul reține că din depozițiile minorului rezultă contrariul, or acesta a declarat: „Ilie m-a apucat de după cap și m-a aplecat către organul său genital în acest moment eu am început a plânge, dar nu am fugit (...) în acest moment eu mă aflam lângă Ilie deoarece m-a apucat de după spate ținându-mă lângă dânsul, el încă o dată m-a aplecat spre organul său genital (f.d.16-17, 92-93 vol. I)”.

Ținând cont de cele consemnate Colegiul respinge afirmațiile avocatului V.Țurcan referitor la faptul că fapta infracțională descrisă de partea vătămată a fost arbitrar exagerată și aceste acțiuni ale lui I. Bețco nu pot fi încadrate în acțiuni violente în sensul art.172 alin.(3) Cod penal.

Generalizând cele menționate mai sus, Colegiul penal lărgit constată că, argumentele recurentului prin care se indică că inculpatul I. Bețco nu a comis faptele incriminate și acțiunilor acestuia i s-a dat o încadrare juridică greșită sunt neîntemeiate și contravin materialelor din dosar, iar nerecunoașterea vinovăției de către inculpat urmează a fi apreciată ca fiind o modalitate legală de exercitare a dreptului la apărare.

Argumentele recurentului referitor la eroarea comisă de instanțele de fond la stabilirea pedepsei – temei prevăzut la art.427 alin. (1) pct.10) Cod de procedură penală, Colegiul lărgit le consideră întemeiate și relevă că, deși probele au fost legal administrate și corect apreciate, iar instanța de apel just a menținut sentința de condamnare prin care s-a stabilit starea de fapt și încadrarea juridică a acțiunilor lui I. Bețco, însă la stabilirea pedepsei nu s-a ținut cont de Legea nr.163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, din 20.07.2017, în vigoare din 20.12.2017.

Astfel prin Legea nominalizată la art.70 Cod penal, a fost introdus un nou alineat, alin.(3¹), potrivit căruia *la aplicarea pedepsei persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiune la vârsta de la 18 până la*

21 de ani, maximul pedepsei se reduce cu o treime, în cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită.

Totodată, prin Legea sus indicată au fost operate modificări și la art. 84 alin. (1) Cod penal în textul normei fiind introdusă sintagma „și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate”. *Astfel instanțele de fond i-au stabilit lui I. Bețco pedeapsa definitivă 14 ani închisoare, ceia ce contravine prevederilor art.84 alin.(1) Cod penal (redacția Legii nr.163 din 20.07.2017), care prevede că persoanei declarate vinovate de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni fără să fi fost condamnată pentru vreuna din ele, instanța de judecată, pronunțând pedeapsa pentru fiecare infracțiune aparte, stabilește pedeapsa definitivă pentru concurs de infracțiuni prin cumul, total sau parțial, al pedepselor aplicate, dar pe un termen nu mai mare de 25 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate – pe **un termen nu mai mare de 12 ani și 6 luni**.*

Acestea fiind menționate, instanța de recurs atestă că, deși aceste prevederi legale, care prin prisma art.10 Cod penal sunt aplicabile inculpatului I. Bețco, întrucât ușurează pedeapsa, erau în vigoare la momentul examinării cauzei în prima instanță, se constată că atât instanța de fond cât și cea de apel nu au ținut cont de acestea și nu le-au aplicat în privința inculpatului, or din materialele cauzei rezultă că, infracțiunile au fost comise la 31.05.2017, dată la care I. Bețco avea împlinită vârsta de 18 ani și 6 luni.

Raportând prevederile menționate la situația de fapt, se constată că, în speță, maximul pedepsei trebuia să fie redus cu o treime, iar pedeapsa definitivă ce urma a fi stabilită inculpatului nu putea depăși 12 ani și 6 luni închisoare, astfel Colegiul penal lărgit urmează să intervină în această parte, să admită recursul declarat de către avocatul V. Țurcan cu casarea parțială a sentinței și deciziei în partea stabilirii pedepsei lui I. Bețco și să pronunțe o nouă hotărâre, or, în prezenta speță, este incident temeiul pentru recurs stipulat la pct.10) alin.(1) art.427 Cod de procedură penală și anume – s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legii.

Așa dar, ținând cont de regulile și principiile prevăzute de Codul penal, precum și de faptul că pedeapsa inculpatului trebuie să fie echitabilă, legală și individualizată, capabilă să restabilească echitatea socială și să realizeze scopurile legii penale și pedepsei penale, potrivit art.61 Cod penal, în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale a Codului penal și stabilirea pedepsei în limitele fixate în partea specială, instanța de judecată trebuie să aleagă și să aplice acel tip și acea mărime a pedepsei care vor fi cele mai eficiente pentru atingerea scopului legii.

Colegiul penal atestă că sancțiunea art.172 alin.(3) lit. a) și art.175 Cod penal în baza cărora a fost condamnat I. Bețco, prevede pedeapsa sub formă de închisoare de la 10 la 20 ani și respectiv de la 3 la 7 ani. Astfel, în temeiul art.70 alin.(3¹) Cod penal, dat fiind că I. Bețco la momentul săvârșirii infracțiunilor avea vârsta cuprinsă între 18 și 21 de ani, maximul pedepsei prevăzute în sancțiunile normelor penale în baza cărora a fost condamnat, se va reduce cu o treime și va constitui 13 ani și 4 luni închisoare în baza art.172 alin.(3) lit. a) Cod penal și 4 ani 8 luni în baza art. 175 Cod penal.

Având în vedere dispozițiile art.70 alin.(3¹) și art. 84 alin. (1) Cod penal (redacția Legii nr.163 din 20.07.2017) și ținând seama de prevederile stipulate în art.art.61, 75 Cod penal, de faptul că Bețco Ilie a săvârșit **două infracțiuni** - **gravă și deosebit de gravă,**

acestea fiind comise cu intenție în privința unei persoane minore, de persoana celui vinovat, care nu este la prima abatere de la lege, anterior în privința acestuia prin sentința Judecătorei Criuleni din 27.11.2017 s-a dispus încetarea procesului penal în baza art.172 alin.(2) Cod penal în legătură cu împăcarea părților, Colegiul penal conchide că lui I. Bețco urmează a i se stabili pedeapsa sub formă de închisoare cu executarea în conformitate cu prevederile art.72 alin.(4) Cod penal în penitenciar de tip închis, pedeapsă care va fi echitabilă și proporțională în raport cu faptele comise.

8. În conformitate cu prevederile art.434, 435 alin. (1) pct.1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli.

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Țurcan Veaceslav în numele inculpatului Bețco Ilie, casează parțial sentința Judecătorei Criuleni, sediul central din 16 martie 2018 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 iunie 2018, în latura penală, în partea stabilirii pedepsei, rejudecă cauza și pronunță în această parte o nouă hotărâre, după cum urmează.

Lui Bețco Ilie recunoscut vinovat în baza art.172 alin.(3) lit. a) Cod penal, i se stabilește pedeapsa de 10 (zece) ani și 6 (șase) luni închisoare și în baza art.175 Cod penal, i se stabilește pedeapsa de 3 (trei) ani și 6 (șase) luni închisoare.

În temeiul art.84 alin.(1) Cod penal (red.legii nr.163 din 20.07.2017), pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate i se stabilește lui Bețco Ilie pedeapsa definitivă de 12 (doisprezece) ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip închis.

Termenul executării pedepsei lui Bețco Ilie urmează a fi calculat din 18 decembrie 2018, cu deducerea perioadei aflării sub arest și a pedepsei executate de la 01 aprilie 2017 până la 18 decembrie 2018, inclusiv.

Celelalte dispoziții ale hotărârilor contestate se mențin.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 17 ianuarie 2019.

Președinte

Vladimir Timofti

Judecători

Anatolie Țurcan

Elena Cobzac

Nadejda Toma

Victor Boico